

PUOLUEJÄSENET SUURENNUSLASIN ALLA

JÄSENTEN SOSIAALINEN RAKENNE

ILKKA KOIRANEN, AKI KOIVULA JA ARTTU SAARINEN

Artikkelissa tarkastellaan kuuden suurimman eduskuntapuolueen jäsenten sosiaalisia rakenteita laajan kyselytutkimusaineiston perusteella. Lähtökohtana on, että eri puolueiden jäsenten ja kannattajien sosiaalinen rakenne on yhteydessä myös puolueiden poliittisiin tavoitteisiin. Kirjoittajat keskustelevat myös siitä, kuinka puolueiden jäsenistö vastaa yleisiä ajatuksia ja empiirisiä havaintoja puolueiden välisistä eroista.

Puoluepolitiikan on väitetty useissa eri yhteyksissä olevan kriisissä (esim. Kuusela ja Rönkkö 2008), jolle on haettu syytä aina 1960-luvulta asti (Sundberg 2012). Kriisin juurena on nähty esimerkiksi se, että vaalivoittoja tavoittelevat puolueet eivät enää kohtaa kansalaisia, jotka puolueohjelmien asiasisältöjen sijaan korostavat äänestyspäätöksissään yhä enemmän subjektiivisiin arvovalintoihin perustuvaa kansalaistointia (esim. Rinne 2008).

Puolueet edelleen suosittuja

Puolueiden kriisille – tai ainakin kriisin syventymiselle – on kuitenkin hankala löytää empiiristä tukea enää 2010-luvulla. Esimerkiksi European Social Survey -kyselyaineistosta käy ilmi, ettei suomalaisten luottamus puolueita kohtaan ole juurikaan laskenut 2000-luvulla. Tutkimuksissa on lisäksi osoitettu, etteivät puolueiden kannattajien väliset erot ole suinkaan pienentymässä. Pikemmin niiden on nähty kasvaneen ja ilmenevän mitä erilaisemmissa kysymyksissä (esim. Koivula ym. 2016; Westinen 2015). Kansalaiset kykenevät siis edelleen löytämään puoluekentältä omia intressejä sekä arvoja vastaavia vaihtoehtoja. Puoluepolitiikan kiinnostavuus on näkynyt muun muassa äänestysaktiivisuuden hienoisena lisääntymisenä erityisesti viimeisimmässä eduskuntavaaleissa (SVT 2015).

Toisaalta puolueiden jäsenmäärät ovat laskeutuneet tarkasteltaessa kolmen perinteisen suuren puolueen – keskustan, kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien – jäsenmääriä. Kuitenkaan muiden puolueiden kohdalla jäsenmäärien muutokset eivät ole yhtä selkeitä. Esimerkiksi perussuomalaisten jäsenmäärä on jopa viisinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vihreiden, vasemmistoliiton, RKP:n ja kristillisdemokraattien jäsenmäärät ovat pysyneet vakaina tai jopa kasvaneet viime vuosina. Merkittävää on myös, että puolueiden tosiasiallinen poliittinen valta on kasvanut presidentin valtaoikeuksien kaventumisen ja parlamentaarisen päätöksentekovastuun laajentumisen myötä (Paloheimo ja Raunio 2008). Puolueilla onkin edelleen keskeinen merkitys niin muodollisessa poliittisessä päätöksenteossa kuin demokraattisessa kansalaisyhteiskunnassa.

Vaikka laajemmat yhteiskunnalliset kehityskulut ovat muuttaneet puolueiden asemaa ja puo-

luelle annettuja merkityksiä, puolueiden voidaan edelleen perustellusti väittää olevan tärkeitä tutkimuskohteita. Suomessa puolueita ja poliittista osallistumista on tutkittu varsin kattavasti väestötason kannattajanäkökulmasta (esim. Grönlund ja Wass 2016; Borg ym. 2015). Puolueiden jäsenistä tiedetään sen sijaan suhteellisen vähän. Emme esimerkiksi tiedä, miten perussuomalaisten ja vihreiden suosion kasvu näkyy puolueiden jäsenten sosiaalisessa rakenteessa.

Jäsenten tarkastelu on aikaisemmin ollut hankalaa, koska tarjolla ei ole ollut ajankohtaista, edustavaa ja yhtenäisesti kerättyä tietoa puolueiden jäsenistä. Pelkästään puolueiden jäsenrekisterien jakaumatietoja on ollut aika ajoin hankalaa saada tutkijoiden käyttöön. (Borg 2006, 63–64.) Turun yliopiston taloussosiologian yksikkö vastasi osaltaan tähän tyhjiöön toteuttamalla kyselytutkimuksen yhteistyössä kuuden suurimman puolueen kanssa. Maaliskuusta syyskuuhun 2016 ajoittuvassa tiedonkeruussa tiedustelimme satunnaisesti valituilta noin 50 000 puoluejäseneltä heidän sosiaalisista, poliittisista ja yhteiskunnallisista verkostoistaan sekä niihin liittyvistä asenteista ja mielipiteistä. Samalla keräsimme kattavasti kyseisten jäsenten taustatietoja, jotka tarjoavat itsessään mielenkiintoista tietoa suurimpien puolueiden välisistä eroista.

Lopullinen aineistomme koostuu yhteensä 12 427 puoluejäsenen vastauksista. Aineistonkeruuprosessissa teimme tiivistä yhteistyötä puolue toimistojen kanssa turvataksemme puoluejäsenten lainsäädännöllä suojatun anonymiteetin. Puolueet eivät kuitenkaan osallistuneet tai vaikuttaneet tutkijoiden työhön lomakkeen muodostamisessa, mutta saivat halutessaan lisätä omia kysymyksiään lomakkeen loppuun. Satunnaisesti puolueiden jäsenrekistereistä poimitut otoskoot vaihtelivat puolueiden jäsenmäärän sekä puolue toimistojen toiveiden mukaan. Kokoomuksen ja vihreiden osalta kysely toteutettiin pelkästään sähköisenä, muiden puolueiden jäseniä lähestyttiin myös postitse. Lopulliset vastausmäärät on esitetty puolueittain taulukossa 1. Heikoiten kyselyyn vastasi keskustan jäsenet (17,4 %) ja parhaiten vasemmistoliiton jäsenet (34,3 %). Iäkkäämmät puoluejäsenet ovat aineistossa hieman aliedustettuna, siksi olemme käyttäneet ikäjakaumavirheen korjaavaa painokerroinmuuttujaa.

	Kesk	PS	Kok	SDP	Vihr	Vas
<i>Ikä</i>						
Alle 30-vuotiaat	5,4	3,8	7,0	2,1	16,0	7,0
30-39	8,2	14,2	13,2	4,8	30,7	17,5
40-49	10,3	20,9	14,8	7,3	24,2	10,9
50-59	17,4	24,2	17,6	13,8	16,9	13,1
60-69	23,2	24,6	23,6	54,1	8,2	26,0
70 tai vanhemmat	35,5	12,2	24,0	17,8	4,0	25,5
<i>Keski-ikä</i>	59,9	53,6	55,6	61,5	42,9	55,9
<i>Sukupuoli</i>						
Miehet	58,8	74,5	61,9	60,5	36,9	57,7
Naiset	41,2	25,5	38,1	39,5	63,1	42,3
<i>Maakunta</i>						
Länsi-Suomi	22,9	26,9	26,5	26,4	17,0	25,6
Helsinki-Uusimaa	9,7	22,2	34,7	28,5	51,5	33,2
Etelä-Suomi	20,1	24,3	24,8	25,5	19,5	19,7
Pohjois- ja Itä-Suomi	47,3	26,5	14,0	19,6	12,0	21,5
<i>Havaintomäärät</i>	3967	1932	951	1540	1653	2384

Taulukko 1. Puolueiden jäsenet iän, sukupuolen ja asuinmaakunnan mukaan, %.

Seuraavissa analyysiluvuissa esitämme ensin suorat jakaumat siitä, miten puolueet rakentuvat jäsenten iän, sukupuolen ja asuinmaakunnan mukaan. Sen jälkeen analysoimme jäsenten yhteiskunnallista asemaa heidän työmarkkinatilanteensa, ammattiasemansa, koulutuksensa ja tulojensa perusteella. Lopuksi tarkastelemme vielä, miten puolueiden jäsenistöt ovat muuttuneet viiden viime vuoden aikana asuinmaakunnan ja koulutuksen perusteella.

Puolueiden jäsenet iän, sukupuolen ja asuinmaakunnan mukaan

Puoluejäsenten ikärakenne vastaa aiempia havaintoja (esim. Borg 2008, 90). Puolueiden jäsenet ovat yleisesti ottaen keskimääräistä aktiiviväestöä iäkkäämpiä. Jatkuvuuden ja jäsenmäärien kehityksen kannalta ikärakenne näyttää osassa puolueista haastavalta. Puolueiden välillä ikärakenteissa on kuitenkin merkittäviä eroja. Esimerkiksi sosiaalidemokraattien tilanne on mielenkiintoinen, sillä puo-

luen jäsenet ovat keskimäärin erittäin iäkkäitä. Vihreiden jäsenistön keski-ikä on puolestaan huomattavasti alhaisempi kuin muilla puolueilla.

Puolueet korostavat käytännön politiikassaan eri tavoin sukupuoleen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä teemoja. Useiden kansainvälisten tutkimuksien mukaan naiset äänestävät todennäköisemmin vasemmistoa sekä nousevat politiikan huipulle vasemmistolaisista puolueista (esim. Hart ym. 2009). Tämä niin sanottu moderni sukupuolikuilu on nähtävissä suomalaisten puolueiden sukupuolijakaumissa. Voimakkaasti sukupuolten välisen tasa-arvon merkitystä politiikassaan korostavien vihreiden ja vasemmistoliiton jäsenlistoilla on selkeästi muita puolueita suurempi osuus naisia. Vastaavasti perussuomalaisten jäsenistö koostuu lähes 75 prosenttisesti miehistä. Perinteiset kolme suurinta puoluetta ovat myös miesvoittoisia. Kokoomuksessa miehiä on 62 prosenttia, sosiaalidemokraateissa 58 prosenttia ja keskustassa 54 prosenttia.

Suomalaisessa puoluekentässä keskusta on ollut voimakkaasti maaseudulla asuvan väestön etujen ajaja (Mickelsson 2015, 428). Ei olekaan yllättävää, että muihin puolueisiin verrattuna keskustan jäsenistä asuu selvästi pienempi osuus pääkaupunkiseudulla tai Uudellamaalla, kun vastaavasti Itä- ja Pohjois-Suomessa asuvien osuus on puolueessa selkeästi muita suurempi. Vihreät edustavat tässä suhteessa janan toista päätä. Yli puolet puolueen jäsenistä asuu Helsinki-Uusimaa-alueella. Muissa puolueissa jäsenet ovat jakaantuneet huomattavasti tasaisemmin eri alueiden välillä.

Puolueiden jäsenten yhteiskunnallinen asema

Puolueet ovat perinteisesti edustaneet erilaisia sosioekonomiseen asemaan kytkeytyviä taloudellisia intressiryhmiä (Paloheimo 2008, 33). Sosioekonomisen aseman lisäksi myös työmarkkina-asema on merkittävä poliittisia jakoja jäsentävä tekijä. Muun muassa viimeaikaisiin sosiaalietuksien leikkauksiin liittyvässä keskustelussa on puitu työssäkäyvien, eläkeläisten, opiskelijoiden sekä työttömien oikeuksia ja velvollisuuksia.

Väestön ikääntymisestä johtuva eläkeläisten määrän kasvu on nähtävissä selvästi myös puolueiden jäsenistössä. Muun muassa SDP:n ja keskustan jäsenistä enemmistö on jo eläkkeellä. Myös vasemmistoliiton, kokoomuksen ja perussuomalaisten jäsenistössä on verrattain suuri osuus eläkeläisiä. Työmarkkina-aseman suhteen vihreät eroavat selkeästi muista puolueista. Vihreiden jäsenistössä on selkeästi vähemmän eläkeläisiä ja jäsenistössä korostuu muita voimakkaammin opiskelijoiden osuus.

Työssäkäyvien sosioekonomisen aseman perusteella on nähtävissä, että vihreissä ja kokoomuksessa on muihin puolueisiin verrattuna enemmän ylempiä toimihenkilöitä. Alemmat ja ylempät toimihenkilöt ovat vahvasti edustettuina myös keskustan sekä perinteisten työväenpuolueiden – SDP:n ja vasemmistoliiton – jäsenistössä. Vastaavasti sosioekonomisen aseman mukaan nykyisenä työväenpuolueena näyttäytyy selkeästi perussuomalaiset, joiden jäsenistöstä suuri osa toimii työntekijäammattissa. Yrittäjien osuuksien perusteella on nähtävissä selkeä rintamalinja nykyisten hallitus- ja pääoppositiipuolueiden välillä. Keskustassa

yrittäjien osuus on lähes 30 prosenttia, kokoomuksessa noin 25 prosenttia ja perussuomalaisissa yli 20 prosenttia. SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton jäsenistä alle 10 prosenttia on yrittäjiä.

Muiden puolueiden jäseniin verrattuna perussuomalaisten koulutusaste on selkeästi alhaisin. SDP:ssä ja vasemmistoliitossa tilanne on kaksijakoinen, koska toisaalta vain peruskoulun suorittaneiden osuus on jopa suurempi kuin perussuomalaisissa, mutta samanaikaisesti yliopistotutkinnon suorittaneiden osuus on verrattain korkea. Tulojen ohella koulutustasoa tarkasteltaessa kokoomuksen ja erityisesti vihreiden jäsenet erottuvat keskimäärin erittäin korkealla koulutuksella. Molempien puolueiden jäsenistä yli puolet on suorittanut yliopistotutkinnon ja vihreiden jäsenistä noin kymmenesosa on suorittanut myös lisensiaatin- tai tohtorintutkinnon.

Koulutuksella ja tuloilla on väestötasolla voimakas yhteys (esim. Erola 2010). Sama ilmiö on nähtävissä myös puoluejäsenten keskuudessa, kun kotitalouden koko on huomioitu. Jäsenten tulotietoja vertailemalla kokoomuksen jäsenet erottuvat selkeästi muista. Vastaavasti vasemmistoliiton ja perussuomalaisten jäsenet ovat selvästi muiden puolueiden jäseniä pienituloisempia.

Jäsenrakenteen muutos asuinmaakunnan ja koulutuksen perusteella

Uusia jäseniä tarkastelemalla pystymme selvittämään, millaista väestöä puolueessa tehtävä politiikka on houkutelut jäsenistöön viimeisten vuosien aikana. Tällaisella analyysillä kykenemme ennustamaan puolueiden jäsenrakenteessa tapahtuvia muutoksia, jotka tulevat mahdollisesti vaikuttamaan puolueiden intressiryhmäyhteyksiin sekä sitä kautta myös puolueiden poliittisiin tavoitteisiin.

Kyselyyn vastanneista keskimäärin 32 prosenttia on liittynyt puolueisiin viiden viime vuoden aikana. Odotetusti perussuomalaisten jäsenistössä on suurin osuus viiden viime vuoden aikana liittyneitä. Myös vihreiden jäsenten ja vasemmistoliiton tämänhetkissä jäsenistöissä on verrattain suuri osuus viiden viimeisen vuoden aikana liittyneitä. Vasemmistoliiton jäsenistössä on nähtävissä mielenkiintoinen jakautuminen uusien ja vanhojen jäsenten välillä. Alle viisi vuotta sitten ja yli kymmenen vuotta sitten jäseniksi liittyneitä on lähes

Taulukko 2. Puolueiden jäsenet työmarkkina-aseman, ammattiaseman, koulutusasteen ja tuloluokan mukaan

	Kesk	PS	Kok	SDP	Vihr	Vas
<i>Pääasiallinen toimi</i>						
Työssäkäyvä	43,1	50,6	54,8	33,0	69,5	39,3
Opiskelija	3,1	3,3	5,7	1,6	14,4	6,4
Eläkeläinen	51,4	35,3	36,6	63,2	8,9	46,4
Työtön	2,4	10,8	2,9	2,3	7,3	7,9
<i>Sosioekonominen asema</i>						
Ylempi toimihenkilö	33,0	23,0	56,8	34,8	64,1	38,7
Alempi toimihenkilö	20,5	19,8	15,2	32,2	19,4	26,4
Työntekijä	18,8	37,6	5,0	25,3	7,1	28,2
Yrittäjä	27,7	19,6	23,0	7,6	9,4	6,6
<i>Koulutusaste</i>						
Peruskoulu tai kansakoulu	12,3	13,6	2,5	15,6	2,1	17,7
Toisen asteen tutkinto	24,1	37,8	10,8	26,9	15,0	31,2
Opistotasoinen tutkinto	26,8	22,1	21,5	22,8	9,9	14,1
Ammattikorkeakoulututkinto	10,8	13,5	14,7	7,8	14,7	9,8
Yliopistotutkinto	23,0	10,8	45,0	23,3	48,9	23,0
Tohtorin tai lisensiaatin tutkinto	3,0	2,2	5,4	3,6	9,5	4,2
<i>Aineistokohtainen tuloluokka*</i>						
Alin tulokvartiili	23,4	33,9	8,6	17,7	20,9	34,1
Toinen tulokvartiili	27,2	24,2	18,2	32,5	17,5	29,2
Kolmas tulokvartiili	20,5	20,0	21,9	22,4	26,4	21,1
Ylin tulokvartiili	28,9	22,0	51,3	27,3	35,2	15,6

*Kotitalouden tulot, joissa huomioitu kotitalouden koostumus.

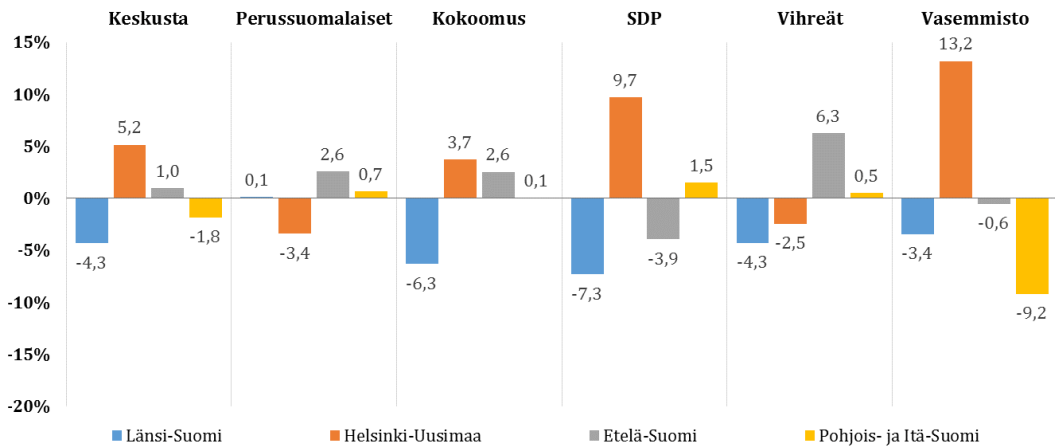
Taulukko 3. Vuodet puolueen jäsenenä, %

	Kesk	PS	Kok	SDP	Vihr	Vas
Alle 5 vuotta sitten	15,2	58,5	22,5	13,5	51,6	40,2
5–10 vuotta sitten	13,5	32,1	22,8	11,8	29,7	15,2
Yli 10 vuotta sitten	71,3	9,4	54,7	74,7	18,8	44,7

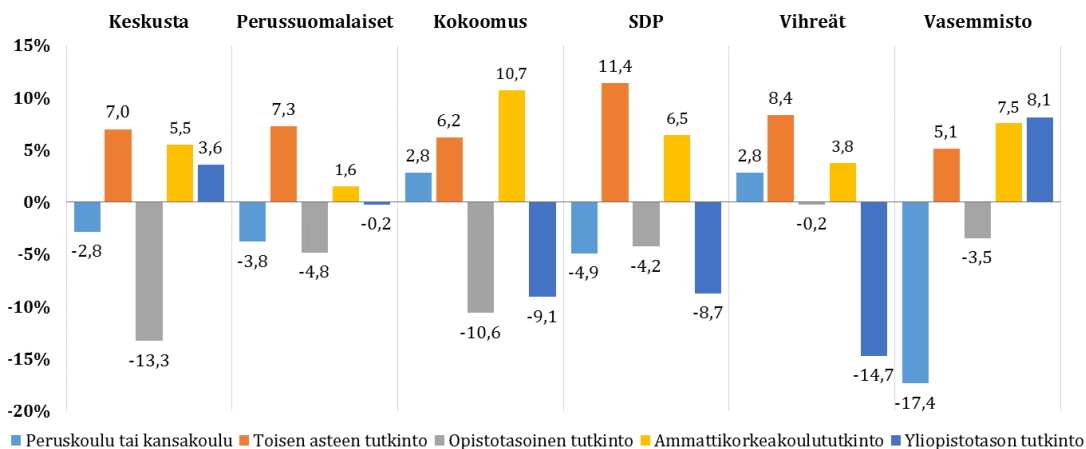
yhtä paljon, mutta vastaavasti niiden vuosien välissä liittyneitä on selkeästi vähemmän. Perinteisten kolmen suuren puolueen – keskustan, kokoomuksen ja SDP:n – jäsenistä selkeä enemmistö on liittynyt puolueisiin yli kymmenen vuotta sitten.

Kuvioissa 1 ja 2 on esitetty, miten viiden viime vuoden aikana puolueisiin liittyneiden jäsenten asuinmaakunta- ja koulutusjakaumat eroavat

yli viisi vuotta sitten puolueisiin liittyneiden vastaavista luvuista. Ensimmäisestä kuvioista voidaan havaita, että perinteisesti maaseudun etuja ajava keskusta on saanut verrattain paljon uusia jäseniä Uudeltamaalta. Vastaavasti perinteisesti pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla suosittu vihreät on kasvattanut jäsenmääräänsä entistä voimakkaammin Länsi-Suomen alueella. Uudellamaalla jäsen-

Kuvio 1. Alle viisi vuotta jäsenenä olleiden prosentuaaliset erot maakunnittain suhteessa yli viisi vuotta jäsenenä olleisiin.

Kuvio 2. Alle viisi vuotta jäsenenä olleiden prosentuaaliset erot koulutusluokittain suhteessa yli viisi vuotta jäsenenä olleisiin.

määränsä ovat kasvattaneet myös vasemmistoliitto ja sosiaalidemokraatit.

Toisesta kuviosta on huomattavissa, miten vihreät ovat onnistuneet houkuttelemaan aikaisempaa matalammin koulutettuja jäseniä. Myös perinteisenä koulutuspuolueena tunnetun kokoomuksen jäsenmäärä on kasvanut erityisesti toisen asteen koulutuksen suorittaneilla. Vasemmistoliitto ja keskusta ovat puolestaan saaneet entistä enemmän korkeasti koulutettuja jäseniä. SDP:n jäsenistössä näyttää tapahtuneen jonkinasteista pa-

luuta työväenpuolueeksi, sillä toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus jäsenistössä on kasvanut suhteellisen paljon viiden viimeisen vuoden aikana. Verrattuna muihin puolueisiin perussuomalaisten jäsenistö on pysynyt suhteellisen samankaltaisena.

Sosiaalisella asemalla on edelleen yhteys intresseihin

Tässä artikkelissa olemme esitelleet ensimmäistä kertaa suomalaisten puolueiden jäsenistöjen so-

siaalista rakennetta ja niissä tapahtuneita muutoksia vertailevasta näkökulmasta keräämämme aineiston avulla. Huomionarvoista on, että suomalaisia puoluejäseniä ei ole aiemmin tutkittu näin laajalla ja edustavalla vertailuasetelman mahdollistavalla aineistolla.

Perinteisesti on ajateltu, että Pohjoismaissa eri puolueet ajavat tiettyjen taloudellisten intressiryhmien etuja. Klassisen kolmijaon (esim. Valen ja Rokkan 1974) perusteella vasemmisto edustaa työntekijäryhmien intressejä, keskusta maatalousväestöä ja oikeisto elinkeinoelämän intressejä. Kannattajia koskevan tutkimuksen perusteella kyseinen kolmijako on edelleen löydettävissä Suomesta (esim. Koivula ym. 2015; Paloheimo 2014; Westinen 2015).

Kolmijako on löydettävissä myös puoluejäseniä tarkastelemalla. Esimerkiksi valtaosa keskustan jäsenistä asuu edelleen muualla kuin niin sanotulla ruuhka-Suomen alueella. Lisäksi keskustan jäsenistössä on muihin puolueisiin verrattuna suhteellisesti enemmän yrittäjiä, joista valtaosa työskentelee maa- ja metsätalouden aloilla. Samoin kokoomuksen jäsenillä on edelleen verrattain voimakas yhteys elinkeinoelämään muun muassa laajan yrittäjätaustaisen jäsenistön kautta. Kokoomus erottuu muista puolueista myös erityisesti korkeatuloisten puolueena. Puoluejäsenvertailun perusteella myös perinteisiä vasemmistopuolueita voidaan pitää edelleen monilta osin työntekijöiden sekä nykyisin etenkin alempien toimihenkilöiden edustajaorganisaatioina.

Vihreiden ja perussuomalaisten aseman hahmottaminen suomalaisella puoluekentällä on kolmijaon perusteella hankalampaa. Vihreiden jäsenistä valtaosa on korkeakoulutettuja, keskimääräistä parempituloisia, Uudellamaalla asuvia ja nuoria (ks. myös Koiranen ym. 2016). Samanlaisia piirteitä on havaittu puolueiden kannattajia koskevissa analyysissä (ks. Koivula ym. 2015). Vihreät näyttävätkin erottuvan muita selkeämmin perinteisistä jakolinjamalleista, jotka perustuvat pitkälti vakaisiin työsuhteisiin kasvavassa taloudessa. Siksi ei ole yllättävää, että viimeisimpien gallutuksien mukaan vihreiden harjoittama politiikka on tavoittanut yhä enemmän kannattajia nuorista ikäluokista.

Sosioekonomisen aseman perusteella perussuomalaiset näyttävät selkeimmin työväenpuolueena. Puolueessa on selkeästi korkein osuus

työntekijäammateissa työskenteleviä ja keskimääräistä alhaisempi koulutustaso. Tarkempien analyysien avulla on mahdollista huomata, että puolueen jäsenten verrattain heikko työmarkkina-asema on yhteydessä käynnissä olevaan rakennemuutokseen. Perussuomalaisten jäsenissä onkin huomattavan paljon teollisuuden alan ammattilaisia, joiden työllisyysnäkyvät ovat heikentyneet merkittävästi viime vuosikymmenten aikana.

Eri väestöryhmillä on erityyppisiä intressejä suhteessa yhteiskuntaan. Vaikka nyky politiikassa kaikki puolueet ovat ryhtyneet ajamaan enemmän laajan keskiluokan etuja (esim. Pekonen 2008), niillä on myös omia painotuksia. Puolueiden sisällä on kilpailevia ryhmittymiä, mutta puolueorganisaatioiden demokraattisten toimielinten kautta muodostettujen poliittisten kantojen voidaan edelleen nähdä edustavan puoluejäsenistön yleistä linjaa. Puolueiden ajamien tavoitteiden ja linjausten takaa onkin tunnistettavissa jäsenistön ja kannattajien kytköksiä sekä sosiaaliin että taloudellisiin rakenteisiin. Esimerkiksi, koska vihreiden jäsenten ja kannattajien koulutustaso on poikkeuksellisen korkea, ei liene yllättävää, että puolueen johto on korostanut koulutuspolitiikkaa ja koulutuksen merkitystä.

Puoluejäsenien demografiatarkastelujen avulla kyetään havaitsemaan myös esimerkiksi nykyisten hallituspuolueiden yhteistyölle otollisia piirteitä. Vaikka perussuomalaiset muistuttaa jäsenrakenteeltaan lähtökohtaisesti työväenpuoluetta, puolueen jäseniin kuuluu myös poikkeuksellisen suuri määrä yrittäjiä. Yrittäjyys näyttäytyykin yhdessä keskustan ja kokoomuksen voimakkaiden yrittäjätaustojen kanssa hallituspuolueita yhdistävänä demografisena nimittäjänä, joka ainakin osittain selittää tällä hetkellä harjoitettavaa talouspolitiikkaa.

Tarkastelemalla puolueisiin viiden viime vuoden aikana liittyneitä jäseniä, on mahdollista tunnistaa uusia poliittisia rintamalinjoja muovaavia kehityskulkuja. Näistä yhtenä keskeisimpänä näyttää vihreiden ja vasemmistoliiton jäsenistöjen sosiaalisen rakenteen selkeä lähentyminen. Samaa aikaan, kun vihreiden jäsenistöön on liittynyt aiempaa enemmän matalammin koulutettuja sekä Uudenmaan ulkopuolella asuvia, on vasemmistoliiton jäsenistö kasvanut korkeakoulutetuilla ja uusmaalaisilla.

Puoluejäsened on hahmotettavissa monessa suhteessa tietynlaisena valikoituneena yhteiskunnallisena joukkona, mikä näkyy erityisesti heidän korkeassa ammatillisessa asemassa suhteessa muuhun väestöön. Sosiologian ja taloustieteen klassikko Max Weber (2009 [1920]) määritteli yksilön yhteiskunnallisen aseman rakentuvan kolmen erillään olevan osatekijän varaan. Nämä osatekijät olivat luokka, status sekä puolue. (mt. 181–182.) Puoluejäsenyys ei ole enää samalla tavalla merkityksellinen tekijä yksilöiden korkean yhteiskunnallisen aseman taustalla kuin Weberin elinaikana. Voimme kuitenkin ajatella puoluejäsenyyden olevan edelleen tekijä, jonka avulla on mahdollista päästä erilaisiin yhteiskunnallisiin valta-asemiin. Julkisessa keskustelussa puoluejäsenyyden tuottamien mahdollisuuksien on nähty esimerkiksi vaikuttaneen virkanimityksiin, joissa puoluesidonnaisuus on voitu usein erottaa ammatillisesta pätevydestä irrallaan olevaksi tekijäksi. Jatkossa tulemmekin tarkastelemaan keräämämme puoluejäsenaineiston avulla puolueita niiden jäseniä poliittisesti ja taloudellisesti hyödyttävinä verkostoina, jotka itsessään kytkeytyvät osaksi laajempaa sosiaalista ja taloudellista yhteiskunnallista verkostorakennetta.

Lähteet

- Borg, S. (2006): Osallistuminen vaali- ja puoluedemokratiaan. Teoksessa Borg, S.: *Suomen demokratiaindikaattorit*. Oikeusministeriön julkaisuja. Oikeusministeriö, 51–70.
- Borg, S. (2008): *Kansalaisten jäsenyys ja toiminta puolueissa. Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. WSOY, 85–108.
- Borg, S., Kestilä-Kekkonen, E. ja Westinen, J. (2015). *Demokratiaindikaattorit 2015*. Oikeusministeriö
- Hart, L., Kovalainen, A. ja Holli, A. (2009): Gender and power in politics and business in Finland. Teoksessa Niskanen, K. ja Nyberg, A. (toim.) *Kön och makt i Norden Del I Landsrapporter*. Nordiska ministerrådet, 65–130.
- Erola, J. (toim.) (2010): *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. Gaudeamus.
- Grönlund, K. ja Wass, H. (2016). *Poliittisen osallistumisen eriytyminen – Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Oikeusministeriö.
- Koiranen, I., Saarinen, A. ja Koivula, A. (2016): Vihreiden jäsenet ja kannattajat – tarkastelussa yhteiskunnallinen asema ja suhde muihin puolueisiin. *Yhteiskuntapolitiikka* 81(6), 701–710.
- Koivula, A., Räsänen, P. ja Saarinen, A. (2015): Puolueiden kannatus eri väestöryhmissä ja yhteiskunnallinen vaikutusvalta. *Tieteessä tapahtuu*, 33(5), 28–32.
- Koivula, A., Räsänen, P. ja Saarinen, A. (2016): Poliittinen suuntautuminen ja kulutusasenteet. *Kulutustutkimus*. Nyt, 10(1), 17–35.
- Kuusela, H. ja Rönkkö, M. (2008): *Puolueiden kriisi*. Into Kustannus.
- Mickelsson, R. (2015). *Suomen puolueet: Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Vastapaino.
- Paloheimo, H. (2014): Poliitiikan pitkät syklit ja poliittisen kentän uusjako. *Politiikka* 56(1): 15–28.

- Paloheimo, H. (2008): Ideologiat ja ristiriitaisuudet. Teoksessa Paloheimo, H & Raunio, T.: *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. WSOY, 27–60.
- Paloheimo, H. ja Raunio, T. (2008): Puolueiden rooli ja tehtävät demokratiassa. Teoksessa Paloheimo, H ja Raunio, T.: *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. WSOY, 11–25.
- Pekonen, K., (2008): Poliittisten puolueiden uudet haasteet. Teoksessa Korvela, P.-E., ja Lindroos, K.: *Avauksia poliittiseen ajatteluun*. Minerva, 11–34.
- Rinne, J. (2008): Poliittisen toiminnan yksilöistyminen ja henkilökohtaistuminen. *Politiikka*, 50(1), 75–83.
- Sundberg, J. (2012): Puolueet yhteiskunnan ohjaajina ja ohjattaina. Teoksessa Paakkunainen, K. (toim.): *Suomalaisen politiikan murroksia ja muutoksia*. Helsingin yliopisto, Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitoksen julkaisuja.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Eduskuntavaalit [verkköjulkaisu]. ISSN=1799-6252. Tilastokeskus [viitattu: 23.12.2016]. <http://www.stat.fi/til/evaa/index.html>
- Valen, H. ja Rokkan, S. (1974): *Conflict Structure and Mass Politics in a European Periphery*, Teoksessa Rose, R. (toim.), *Electoral Behavior: A Comparative Handbook*. The Free Press.
- Weber, Max. (2009[1920]): Class, status, party. Teoksessa Garth, H. ja Wright Mills, C. (toim.): *From Max Weber: Essays in Sociology*, Routledge, 180–195.
- Westinen, J. (2015): Cleavages – Dead and gone? An analysis of cleavage structure and party choice in contemporary Finland. *Scandinavian Political Studies*, 38(3), 277–300.

Valtiotieteiden maisteri Ilkka Koiranen toimii projektitutkijana Turun yliopiston taloussosiologian oppiaineessa. Valtiotieteiden maisteri Aki Koivula toimii tohtorikoulutettavana Turun yliopiston taloussosiologian oppiaineessa. Dosentti Arttu Saarinen toimii yliopisto-opettajana Turun yliopiston taloussosiologian oppiaineessa. Kaikki kolme kirjoittajaa ovat mukana Poliittiset kuplat -tutkimushankkeessa (<https://blogit.utu.fi/poliittisetkuplat/>).

SUOMEN HISTORIALLISEN SEURAN TAPAHTUMIA

6.4. klo 17–20 seminaari *Itsenäisen Suomen rajoilla* järjestetään Oulun kaupunginkirjaston Pakkalan salissa (Suomi100-yhteistyö Oulun historiaseuran kanssa).

10.4. klo 17 alkaen Tieteiden talossa on teeman *Mediahistoria*. Puhujina dosentit Jukka Kortti ja Heidi Kurvinen.

11.5. klo 10–16 on *Kasvatuksen mieli ja muistot* seminaari Tieteiden talossa. Huom! Tilaisuuteen on ennakoilmoittautuminen Kasvatuksen ja koulutuksen historian seuran nettisivuilla. Tapahtumista on lisää tietoja SHS:n nettisivuilla sekä Facebook-sivuilla.